

Peter Augustovič

(*1959)

Najskôr študoval na Strednej umeleckopriemyselnej škole v Bratislave u prof. Gabriela Štrbu, plynule prešiel na Vysokú školu výtvarných umení k prof. Albínovi Brunovskému. V roku 1993 sa na školu vrátil — ako pedagóg na Katedre grafiky a iných médií. Ilustrácii sa venuje okrajovo, popri voľnej tvorbe, v 80. rokoch v jeho tvorbe prevažovala ilustrácia pre mládež či pre dospelých.

Krutý hlas vesmíru Fiodora Knorreho bol jednou zo sci-fi knížiek v edícii STOPY — kolážovité kompozície, v jemnom opare, starostlivo ukladané do až geometrických tvarov, do špirály. Ide po symbolike príbehu (Zem sa rúti do zrážky s asteroidom), všade, na každej ilustrovanej stránke ho cítite. Zrazu to nie je zdvihnúť meč, rozkrútiť laso, autor musí do akcie preklopiť myslenie svojich hrdinov, z reálneho boja urobiť mentálny.

Zdeněk Brázdil

(*1955)

Je grafikom, maliarom a ilustrátorom, venuje sa aj známkovej tvorbe. V rokoch 1977 až 1983 študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave, na oddelení užitočnej grafiky u prof. Ota Luptáka, neskôr sám pôsobil ako pedagóg. Za svoje ilustrácie získal v roku 1997 cenu Najkrajšia kniha roka v sekcii učebnice. Mal množstvo výstav na Slovensku aj v zahraničí.

V edícii STOPY vyšli najskôr jeho ilustrácie k dielu Kolónia Lambda Pí, slovenskému sci-fi od Jozefa Repku, v roku 1985, potom v roku 1988 Operácia Stonožka o dobrodružstve zmiznutého ostrova a v roku 1989 životopisný príbeh Náčelník Crazy Horse. Jeho ilustrácie sú takmer technické, často oslobodené od figurality, centrovane na detail, na kľúčový bod, okolo ktorého sa zbíha dej.

Jozef Cesnak

(*1936)

Študoval VŠVU na oddelení voľnej grafiky a knižnej ilustrácie u prof. Vincenta Hložníka. Doposiaľ ilustroval viac ako 150 kníh pre deti a mládež, ale aj pre dospelých čitateľov, postupne sa stal špecialistom na povesti, báje a knihy s historickou tematikou. Doslova kultovou sa však stala jeho séria ilustrácií ku knihám Roberta Arthura Alfred Hitchcock a traja pátrači. Je držiteľom Ceny Ludovíta Fullu za ilustračnú tvorbu.

Ilustroval dve knihy z edície STOPY — drevorytom detektívku Adresát neznámy od Barbary Gordon v roku 1962 a perokresbou dobrodružný príbeh Stroskotanci na Koralovom ostrove od Fredericka Marryata o 10 rokov neskôr. Všimnite si: aj tu robí to, čo vždy: na obrázku zachytí kúsok príbehu, konkrétnu vetu, akoby to bola momentka, bliknutie fotoaparátu. Nič k nej nepridáva, nenadstavuje ju. Ilustruje tak, ako autor napíše.

Peter Cpin

(*1958)

Študoval slovenský jazyk a výtvarnú výchovu v Trnave a po skončení školy takmer dvadsať rokov pracoval ako výtvarný redaktor a propagačný výtvarník vo vydavateľstve Mladé letá. Jeho doménou sa stala ilustrácia pre veľmi malé deti — hravá, temperamentná, čitateľná. Počet vydaných kníh s jeho dielami sa pomaly blíži k sedemdesiatke. Za ilustračnú tvorbu získal Cenu Ludovíta Fullu, bol zapísaný aj na Čestnú listinu IBBY.

Príbeh Jeremeja Parnova Tretie oko boha Šivu vyšiel v čase, keď edícia STOPY ťahala svoje sci-fi obdobie, v roku 1983. K príbehu o červenom diamante, ktorý vzbudzuje v ľuďoch chamtivosť, vytvoril realistické, naratívne ilustrácie. Tesne sa primkol k textu, doslova ho doplnil — čítate a nezastavujete sa: písmená a čiary idú v tandeme. Len miestami vás vyruší, keď ironicky zveličí vlastnosti hrdinov či vytiahne skrytý utip.

Juraj Deák

(*1935 — †2012)

Najskôr absolvoval Školu umeleckého priemyslu, potom od roku 1963 pokračoval v štúdiu na Vysokej škole výtvarných umení, v ateliéri voľnej grafickej tvorby a knižnej ilustrácie Vincenta Hložníka. Ilustroval viac než pol stovky kníh, najmä s dobrodružnou tematikou: mayovky, cooperovky alebo knihy Jacka Londona či Julesa Verna. Bol medzi prvými, ktorí našli kľúč na to, ako tvoriť sci-fi.

Aj keď patril skôr k tým, ktorí nevyčnievajú, neprovokujú, nie sú predátormi, do pocitu čitateľa edície STOPY trafil presne: do toho hltania slov a obrázkov, keď máte oči pribité na papieri, ale v hlave sa už všetko hýbe, keď to, čo čítate, vidíte ako vo filme. Začal v roku 1967 — vtedy ilustroval Sever proti Juhu Julesa Vernea, nasledoval Old Surehand II. Karla Maya a ďalšie. Za 22 rokov pre túto edíciu vytvoril desať kníh.

Ján Dressler

(*1942)

Študoval najskôr na Strednej škole umeleckého priemyslu, potom plynule prešiel na Vysokú školu výtvarných umení do ateliérov profesorov Ladislava Černického, Petra Matejku a Vincenta Hložníka. Na svojom ilustrátorskom konte má takmer tridsať kníh, obvykle rozprávky a povesti pre väčšie menšie deti — okolo prvého stupňa základnej školy. V roku 2014 mu bola udelená Cena Ľudovíta Fullu.

V edícii STOPY mu vyšla jediná kniha — Tajomstvo pergamenu od Huga Silvu, príbeh o časovej slučke, do ktorej vletia dobrodruhovia z 20. storočia, v roku 1972. „Nemali sme podklady, nedali sa zohnať. Ja som tie peruánske stavby kreslil podľa textu. Vymyslel som si ich.“ Prepracované, technicky presné a strohé perokresby dávajú pocítiť, že sa v príbehu deje niečo neobvyklé, dokresľujú ho, stavajú podporu fantázii čitateľa.

Lubomír Kellenberger

(*1921 — †1971)

Študoval na oddelení kreslenia a maľovania Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave, neskôr na výtvarnom oddelení Českého vysokého učení technického v Prahe u Cyrila Boudu. Svoje kresby začal zverejňovať od roku 1942, v 50. — 60. rokoch bol jedným z najfrekventovanejších slovenských ilustrátorov, vytvoril viac než 100 knižných diel. Za svoju tvorbu bol ocenený Cenou Fraňa Kráľa a Cenou Cypriána Majerníka.

Jeho kniha, Dieťa divočiny Marjorie K. Rawlingsovej, odštartovala v roku 1964 celú edíciu STOPY. Ešte opatrné perovky, postavené na realistickom zobrazení ľudí, zvierat aj vecí, na naratívnej, opisnej štylizácii, testovali čitateľa: „Bude to chcieť?“ Chcel. A veľmi. Úspornosť výrazu a množstvo presvitajúcich bielych plôch mu nechávalo priestor, aby si mohol príbeh domyslieť, dotvoriť, nielen ho skonzumovať.

Martin Kellenberger

(*1957)

Je jedným z najfrekventovanejších slovenských ilustrátorov: na svojom konte má viac stovku kníh, najmä detských.

Vyštudoval Katedru výtvarnej výchovy Pedagogickej fakulty v Trnave. Pracoval ako výtvarný redaktor vo vydavateľstvách Tatran a Mladé Letá, v súčasnosti pôsobí ako pedagóg na Fakulte architektúry Slovenskej technickej univerzity. Je nositeľom ceny Ľudovíta Fullu.

Ilustroval len jednu knihu z edície STOPY — Pevná ruka od Gustave Aimarda, dobrodružný príbeh o živote mexických Indiánov — v roku 1983. Aj tu stavil na istotu, naladil sa na predstavu čitateľa o ďalekej krajine, ktorú v tom čase nebola šanca vidieť, na jeho vkus. No nepodliezal mu, naopak, siahol po citlivej linke. Perokresbou, vzdušnou tak, akoby bola zo sieťoviny, potiahol (inak banálny) príbeh.

Peter Klúčík

(*1953)

Po ukončení Strednej školy umeleckého priemyslu absolvoval aj Vysokú školu výtvarných umení v ateliéri Albína Brunovského. Ilustroval viac než 20 kníh, najmä detských, a kníh a je držiteľom mnohých ocenení — opakovane získal cenu za najkrajšiu knihu roka, ale aj Cenu Ľudovíta Fullu, je zapísaný na čestnej listine IBBY. Po roku 1991 prestal ilustrovať, v súčasnosti sa venuje voľnej tvorbe – maľbe a grafike.

Keď v roku 1984 vyšiel Stratený svet A. C. Doylea, urobil prievan v už trochu ospalej edícii: tisíce ľahučkých čiar, ktoré zvierali desiatky skrytých vtipov. Tento ilustrátor si zo všetkého robil psinu. Do dokonalosti to dotiahol v troch príbehoch o špeciálnom detektívovi, čo pátra po zmiznutých umeleckých dielach, pánovi Tragáčikovi Zbigniewa Nienackeho. Ornamentálne, a pritom nie gýčové. Sentimentálne, ale nie sladkasté. Dobré!

František Kudláč

(*1954)

Pražskú Akademií výtvarných umění absolvoval v roku 1981. Venuje sa najmä litografii, serigrafii, okrajovo aj ilustrácii. Ako jeden z mála výtvarníkov vytvoril aj diela tzv. novinovej/časopiseckej ilustrácie, výtvarne spolupracoval aj na tvorbe niekoľkých filmov. Mal viacero samostatných výstav, ako člen Spolku grafikov sa zúčastňuje aj ich kolektívnych prezentácií.

Pre edíciu STOPY vytvoril jediné dielo — druhý diel dobrodružného románu Čierne koráby od Joe Alexa (to bol pseudonym poľského spisovateľa Macieje Słomczyńskiego). Po Dušanovi Polakovičovi z prvého dielu nebolo ľahké zmeniť čitateľovi pohľad na tento príbeh. No množstvo spletitých čiar, ich mäkké línie, ktoré sa doslova ťahajú zo stránky von, a realistická štylizácia ho udržia v pozornosti.

Ján Lebiš

(*1931 — †1996)

Študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave, odbor grafika a knižná ilustrácia u prof. Vincenta Hložníka. Ilustroval takmer 40 kníh pre deti aj dospelých, jeho tvorba bola v 60. — 90. rokoch pravidelne oceňovaná na súťažiach Československé najkrajšie knihy. Ako pedagóg pôsobil na Vysokej škole výtvarných umení. V roku 1984 získal Cenu Ľudovíta Fullu za ilustračnú tvorbu.

Jediná kniha z edície STOPY, ktorú ilustroval — kniha poviedok Záležitosť mužov Jacka Londona — vyšla v roku 1975. Robustné, ostro rezané (doslova a do dreva) ilustrácie, ktoré kašľú na to, koľko má čitateľ rokov, mu neulahčujú orientáciu v príbehu. Jednoducho doň vrastie, stane sa jeho súčasťou. Drsný text mu sedí, môže byť rovnako priamočiary vo výraze, figurálne kompozície sa doslova pretláčajú na každej stránke.

Ján Lengyel

(*1947)

Študoval krajinársku a figurálnu kompozíciu u profesorov Dezidera Millyho a Jána Želibského na bratislavskej Vysokej škole výtvarných umení. Ilustráciám sa priebežne venuje už viac než 30 rokov, jeho portfólio tvorí takmer 20 kníh a bezpočet učebníc. V roku 1997 a 2005 boli jeho diela súčasťou Bienále ilustrácií Bratislava, v roku 2016 získal Cenu Ľudovíta Fullu.

Pre edíciu STOPY ilustroval jedinú knihu: sci-fi príbeh Jevgenija Veltisova Chlapec z kufra o dobrodružstvách — chlapca Elektronika a jeho priateľa Sergeja. Ilustrácie sú úplne iné, než boli čitatelia vtedy zvyknutí. Vlastne sú štylizované ako vtip, ako karikatúry hrdinov. Rýchle ťahy perom dávajú kresbám švih: „Čítam, pozriem, idem ďalej. Ale pritom ma to stále baví.“

Vladimír Machaj

(*1929 — †2016)

Študoval Vysokú školu uměleckého průmyslu v Praze, speciálny ateliér pre úžitkovú grafiku u prof. A. Strnadela a prof. Cyrila Boudu. Venoval sa nielen ilustrácii, ale aj tvorbe cenín, získal špecializáciu na známkovú tvorbu. Ilustroval vyše stovky knižných diel. Jeho tvorba bola ocenená napr. Cenou Ľudovíta Fullu či Cenou vydavateľstva Mladé letá.

Príbeh Edgara R. Burroughsa o chlapcovi, ktorého vychovala džungľa, bol známy — a keď v edícii STOPY vyšiel najskôr v roku 1967 Tarzan z rodu opíc a hneď o rok na to Tarzanov návrat, poctivá, ľahko zapamätateľná ilustrácia mala úspech. Príbehu sadla jej jednoduchosť, čitateľné charaktery — dobrí boli pekní, zlí škaredí. Nebolo treba premýšľať. Stačilo sa pozerať.

Marián Mudroch

(*1945)

V rokoch 1965 — 1971 študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave u doc. Václava Ciglera na oddelení skla v architektúre, neskôr sa do školy vrátil ako pedagóg. Aj keď výpočet jeho umeleckých aktivít je dlhý — od konceptuálneho umenia cez fotografiu, v určitých časových obdobiach v ňom dominuje najmä grafika a kresba, často s využitím vlastností neónovej trubice. Jeho výtvarné aktivity boli spojené so skupinou R—A.

Ilustrácie k detektívke Ellery Queena Mosadz je pasca, ktorá vyšla v edícii STOPY v roku 1980, prekvapia. Sú iné. Autor bez strachu vŕhahuje tínedžerov, pre ktorých je kniha podľa vydavateľa určená, do sveta dospelých. Je to drsné, je to sexi. Je to, hm... Amerika. Či skôr predstava o nej. Čisté tvary, potlačený akýkoľvek pohyb, len nezreteľné odkazy na dej príbehu — nedá sa z nich odčítať, čitateľovi nestačí byť len divákom.

Marián Oravec

(*1958)

V rokoch 1974 — 1978 študoval na Strednej škole umeleckého priemyslu, plynule prešiel do ateliéru voľnej grafiky a knižnej ilustrácie prof. Albína Brunovského na Vysokej škole výtvarných umení. Ilustroval vyše dvadsať detských kníh, v rannom období vytvoril aj mnohé komiksy. Získal Cenu detskej radosti, ktorú udeľovalo vydavateľstvo Mladé letá.

V edícii STOPY vyšli dve knižky s jeho ilustráciami — najskôr Biely Svazijčan Alberta Manziho v roku 1985 a potom Tajomstvá troch strelených Jozefa Repku v roku 1988. Do jediného obrázka dokáže nahustiť dej celej kapitoly. Nenechá sa zviazať ničím, situácie z riadkov sa prepletajú. Čitateľ sa zastavuje a baví na množstve utipov, na pridaných odkazoch, šifrách.

Dušan Pacúch

(*1954)

Študoval na Strednej škole umeleckého priemyslu u prof. Rudolfa Filu a potom na Vysokej škole výtvarných umení v ateliéri voľnej grafiky a knižnej ilustrácie u prof. Oresta Dubaya, neskôr na katedre grafiky aj prednášal. Jeho diela boli vystavené okrem Slovenska aj v Nemecku, Francúzsku, Taliansku, Japonsku či USA. S ilustrovaním knižných diel (tak ako mnohí) skončil v deväťdesiatych rokoch.

Dušan Pacúch ilustroval len jednu knihu z edície STOPY — Dobrodružstvá Gréka Melikla od Witolda Makowieczkeho v roku 1989. „Ešte aj vtedy to bol svet bez informácií. Nevedel som nájsť ani len to, ako vyzerá Kartágo.“ V tej knihe sa všetko hýbe, ale akosi inak, než rukami-nohami. Všimnite si: hrdinovia majú ten pohyb, to natiahnutie svalov skryté pod čiarami ako ako na starých gréckych maľbách, príbeh sa nevrství, ale len ide od kraja po kraj stránky.

Dušan Polakovič

(*1950 — †2016)

V roku 1966 začal študovať na ŠUP u Gabriela Štrbu, po jej skončení na Akademii Sztuk Pięknych vo Varšave a od roku 1972 na oddelení ilustrácie a knižnej tvorby u Albína Brunovského na Vysokej škole výtvarných umení. Popri ilustrácii sa venoval aj voľnej grafike, aj karikatúre. Získal množstvo cien a čestných uznání. Od roku 2003 je nositeľom Ceny Ľudovíta Fullu.

Pre edíciu STOPY dostal možnosť ilustrovať dve kľúčové diela Williho Meinecka — Obdivuhodné dobrodružstvá Marca Pola v roku 1982 a Obdivuhodné putovanie Marca Pola v roku 1984, v tom istom roku potom aj prvý diel Čiernych korábov Joe Alexa. Ilustroval dobrodružný príbeh ako kabaret — ako spletenec postáv, prostredí a situácií, zakončených satirickou (vôbec nie láskavou) bodkou.

Teodor Schnitzer

(*1933 — †2003)

V rokoch 1953 až 1959 študoval VŠVU na oddelení voľnej grafiky a knižnej ilustrácie u Vincenta Hložníka. Od roku 1961 sa začal venovať typografii, grafickému dizajnu a ilustrácii. Ilustroval viac ako 116 kníh, časť z nich priamo pre vydavateľstvá v Maďarsku a Rumunsku. Najčastejšie (a najistejšie) sa pohyboval v tzv. „low-brow“ žánroch, v dobrodružných príbehoch divokého Západu, v rodokapsoch s mäkkou väzbou.

Svoje diela pre edíciu STOPY tvoril precízne (a ilustroval ich 13, najviac zo všetkých autorov), s poznaním reálií — ľudského aj zvieracieho tela, ako aj historického kontextu. Pracoval so zložitou technikou nitrotmelu a škrabanej štetcokresby - vyškrabávania deja priamo do papiera, potiahnutého čiernou farbou. Dynamiku, napätie a vtiahnutie čitateľa do deja vytvárala špecifická štylizácia postáv, takže sa na ne pozeráte „zvrchu“ — z diaľky.

František Šesták

(*1935 — †2004)

Študoval na Zlínskej škole umění, neskôr na Střední uměleckoprůmyslové škole v Uherskom Hradišti u prof. Stanislava Mikulášтика, neskôr na Vysokej škole výtvarných umení u prof. Jána Mudrocha. Aj keď tvoril skôr voľné umenie — bol vynikajúcim portrétistom a venoval sa aj maliarskej výzdobe verejných budov — vytvoril až 56 knižných diel.

Hrdinovia jeho ilustrácií (pre edíciu STOPY vytvoril šesť kníh) sú historicky presní, vsadení do reálií príbehu doslova od gombíkov na oblečení cez tvary mečov po zdobenie pušiek. Technika Mäusserovej dosky pridáva príbehu objem, zdá sa plnší. A všimnite si: postavy, ľudia aj zvieratá, sú vždy v pohybe, nikdy nie v pokoji, nenechajú ich chvíľu postáť.

Ján Trojan

(*1935 — †2000)

Študoval grafiku na Strednej škole umeleckého priemyslu a potom na oddelení monumentálneho maliarstva u profesorov Petra Matejku, Vincenta Hložníka a Dezidera Millyho. Ilustroval viac než dvadsiatku kníh pre deti, ktoré boli opakovane ocenené v súťaži Najkrajšia kniha roka. Opakovane vystavoval na Bienále ilustrácií Bratislava. V roku 1991 získal Cenu Ľudovíta Fullu.

V edícii STOPY začal ilustráciami diel Alexandra Dumasa — Čierny tulipán a Zaľúbený Ascanio, pokračoval dobrodružnou fraškou o brigadierovi Gérardovi od Arthura C. Doylea, potom Izotokovu pomstu Fran S. Finžgara a v roku 1974 skončil Čiernym vlkom Kurta Davida. Pozrite sa: jeho obrázky ukazujú, že dobrodružstvo nemusí byť zobrazené banálne, lacno, že na každú stranu knihy sa vojde malé umelecké dielo.

Alexej Vojtášek

(*1952)

V rokoch 1973 — 1980 študoval na oddelení grafiky a knižnej ilustrácie u prof. Albína Brunovského. V roku 1985 sa na školu vrátil ako pedagóg, v roku 1995 prešiel na Katedru propagácie a reklamy Univerzity Komenského. Na svojom konte má viac než stovku knižných titulov. Vystavoval na mnohých súborných aj individuálnych výstavách.

Pre edíciu STOPY ilustroval jedinou knihu —
Skrýša na Labe Alexandra A. Asimova, dramatický príbeh o tajných archívoch nacistov v roku 1977. Stránky a polstránky sú plné, vytvorené jednoduchou kvalitnou kresbou na až geometricky rozloženom pôdoryse. Všimnite si, pozeráte sa a vidíte, ako nielen čitateľa, ale aj sám seba vťahuje do epicentra napätia.